

FUNDAT Y DIRIGIT PEL PÉRIT AGRONOMO D. FRANCISCO TOBELLA Y ARGILA.

Surt el primer y tercer diumenge de cada mes.

SUMARI

L' agricultura en Urgell.—El *De profundis* de la vinya francesa.

Secció d' agricultura pràctica.—Los graners y 'l morrut.

Secció de varietats.—Un casament á montanya.

Noticias agricolas.—Una aclaració á «Las Provincias» de Valencia.—La patata Early-Rosse.—La eterisació de las plantas.

PREUS Y PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

UN ANY. . . . . 20 RALS.

MITX ANY.. . . . 11 »

TRES MESOS. . . . . 6 »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

PORTA-FERRISA 18, BAIXOS.

En BARCELONA:—Verdaguer, Rambla, enfront del Liceo; Niubó, Espasaria; Poch, plassa de la Llana, 19, magatzem de paper; Riera, Hospital, 19, botiga del Bano, y en las principals llibrerias.

BOTIGA DEL BANO

CARRER DEL

HOSPITAL, 19

BARCELONA

UNICH

DEPÓSIT

DE MISTOS DE CERILLA

DE LA AFAMADA FÁBRICA

«EL GLOBO» DE VALENCIA

que tan bon nom s' ha conquistat, tant per l' inmillorable classe de mistos com també per la gran quantitat que contenen las capsetas, y aixó fa, que surtin molt ventajosas pels consumidors.

PAPER DE FUMAR de totas classes y marcas.

PAPER DE CREIXENS (herros)

Ab l' extracte d' aquesta higiénica planta, 's fábrica un nou paper de fumar. Segons opinió de Mr. Guibour, confirmada per l' Academia; 'ls *creixens*, son lo mes eficás remey pera la conservació de la boca. Recomaném als fumadors aquet nou é higiénich paper, segurs de qu' al probarlo, trovarán sas bonas cualitats, servint aquestas del millor elogi qu' es pot fer del dit paper.

CALENDARIS de totas menas y molts altres géneros, á preus molt ventajosos.

L' ART DEL PAGÉS.

L' AGRICULTURA EN URGELL.

En una excursió feta per la comarca, lloch, en altres temps tan mentat en nostra historia, vaig poder apreciar d' aprop las magníficas condicions de son sol, convenientme de la veritat de las apreciacions que relatives á ella fan Mr. Laborde en son «Itinéraire» y En Fernando Vargas en lo «Diccionario geográfico Universal.»

La importancia agrícola d' Urgell prové ja de lluny y en lo arxíu municipal de Balaguer hi ha datos que donan curiosas novas referents al assumpto.

Los principals rams de cultiu son los grans, y per aixó 's deya antigament qu' aquella encontrada, n' era 'l graner de nostra Península.

Mes, certament, molt nos condolgué veurer lo descuit ab qu' es tinguda. No es sols lo canal lo qu' ha de portar á un estat floreixent l' agricultura d' Urgell. En algunas parts, lluny de ferne bé, semblant obra, ha causat perjudicis, puig no han sabut aprofitarsen com devian.

Primer de tot, es precis que 's desterri la mal entesa rutina, y que 's plantejin los avensos agrícolas, desconeguts en lo pais. Despres, ab aquellas nocions de tot punt necessarias, sabrán aprofitar la bondat del sol que conrean y 'ls beneficis que 'l canal 'ls reporta, y finalmente, es indispensable que s' obrin allí vias de comunicació.

Si 'ls propietaris, coneixent sos interesos, abogan en los sentits indicats, lo resultat de sos travalls 'ls hi será favorable per demés.

Urgell, no 'ns cansarém de dirho, té un bonich pervindre. Manca solsament que 's tinga en compte, que no es prou lo treball excessiu y rutinari del home; que la llum de la civilissació crema pera posar al alcans de tothom las ventatjas que reporta l' estudi de la ciencia.

Lo bestiar boví, tan útil á l' agricultura, comensa á esser apreciat en la comarca y 'n tocan ja 'ls fruits de sa propagació.

Qu' entenguen també 'ls pagesos que no viuen ara la vida del sigle xvii y no sera arriscada la seguretat qu' ha de redundarlos en profit seu y de sa terra.

JOSEPH FITER É INGLÈS.

EL DE PROFUNDIS DE LA VINYA FRANCESA.

»Bossuet, en l' oració fúnebre de la princesa Enriqueta d' Anglaterra, escrigué: *La Princesa se mort, la Princesa es morta!* Nosaltres podriam dir avuy: *La vinya se mort! la vinya es morta!* Sens dubte 's veurá, durant alguns anys encara, la vinya creixer y morir sos fruyts, però en principi, 'ns sembla condemnada á desapareixer, en gran part, y en un temps donat, en la major part de las regions de nostre pais. Res ha pogut deturá 'l progrés d' aquest infernal insecte, que va per sota terra, tallant, ab las arrels del arbret, las arrels de sa vida. 'L sulfocarbonat de potassi, 'l sulfuro de carbonó, han sens dubte demostrat una eficacia sorprenent com insecticidas, y 'ns ha admirat la poca cantitat que d' aquestas substancias basta pera matar una munió de *phylloxeras*. Però 'l poder de reproducció de l' insecte es mes extraordinari encara. Un sol pugó que sub-

sistesca en una vinya, després qu' ha sigut tractada pel sulfo-carbonat de potasa ó'l sulfuro de carboni, basta pera fer re-naixer, á la volta d' un any, millés d' aquets sers perjudicials.

Los naturalistas han estat desconcertats y 'ls ha agafat des-cuydats la manera de reproduhirse sens l' intervenció del mascle, qu' habian á duras penas tingut ocasió d' estudiar en certas especies; y mentres que s' esforsaban en reconeixel y trovantse en mitx d' aquesta qüestió tan terrible com impre-vista, l' enemich feya estragos irremediabls en extensions in-mensas.

S' ha fundat, durant alguns anys, una gran esperança en las vinyas americanas. Los naturalistas y 'ls agricultors habian afirmat, de la manera mes absoluta, qn' aquets ceps allunya-ban l' insecte destructor: però l' experiencia aviat ha demostrat l' inutilitat d' aquesta esperança. Las vinyas americanas (lo Clinton y altres especies), després d' alguns anys d' existencia, son atacadas com las vinyas indígenas. Per altre part, lo raim que donan y 'l vi que produheixen son tan diferents dels raïms y dels vins que tenim acostumats, que no 's podria tenir l' es-peransa de fer acceptar tals productos als consumidors fran-cesos.

Aixis, tot s' ha frustat, tota lluyta ha sigut inútil. Lo terrible insecte ha resistit als esforços reunits de la ciencia dels natu-ralistas y á la experiencia dels agricultors.

Aném á veurer quina es avuy la situació de la vinya en dife-rents punts de la Fransa, y 's veurá si aquesta situació justifica ó no nostre crit d' alarma.

En los departaments del Hérault y del Gard, centro 'l mes rich de la producció vitícola de la Fransa y del mon enter, la phylloxera ha destruit la major part de las vinyas. Desde Vien-ne y Tarascon fins al mar, desde Antibes fins á Narbona y Bé-ziers, la vinya está, no solsament destruïda, sino arrancada casi per tot arreu. En las parts del Mitx dia visitadas pel phi-lloxera, la gent s' en va dels poblets, porque 'ls treballadors no troban res mes per viurer en aquellas localitats ahont lo con-reu de la vinya 'ls ocupaba altrás vegadas durant l' hivern y la primavera: han abandonat lo pais y emigrat als departaments del sud-est, allá ahont la vinya subsisteix encara.

Los grans propietaris del Hérault y del Gard han sufert perduas enormes, y tenen molta dificultat en poder substituir la vinya per altres cultius, porque cap altre producto sino la vinya es remunerador en las sevas terras, cremadas pel sol y privadas d' aigua desde 'l mes de Juny.

La ruina amenassa donchs la major part dels propietaris del Hérault y Gard, obligats á arrancar sas vinyas y no sabent per quin altre producto agrícola suficientement remunerador podran reemplassarho.

Los departaments del Hérault y del Gard han sigut segurament los mes maltractats, però la Burgonya está lluny d' estar tranquila. Las vinyas burgonyesas dels terrenos inferiors están atacadas desde molts anys y 's té molta inquietut per las dels terrenos superiors.

En cuan á Bordelés, fa ja sis anys que 'l phylloxera hi causa sos estragos, y á pesar dels ensaigs ruinosos, cap remey ha donat resultat practich.

En los Charentes, las vinyas que provehian de vins á la fabricació d' aguardents, han desaparecut, y la població agrícola está consternada.

Anyadim que 'l phylloxera ha penetrat á Suissa durant lo curs de 1876.

Aixis lo nort de Fransa, es á dir un centro insignificant de producció vitícola, s' en ha escapat solsament fins aquí. En todas las altrás regions vitícolas de la Fransa 'l mal es inmens, y es de creure, ho repetim, qu' en un temps donat lo terrible pugó tan deplorablement importat d' América per la Societat d' aclimatació de Paris haja devorat la major part de las vinyas francesas.

Se compendrà després d' aixó que no tenim pas l' intenció de passar revista dels diversos medis que 'ls periodichs d' agricultura y altres han ocupat á sos lectors en 1876 pel tractament del phylloxera. La qüestió no es mes que saber com podem desembarrassarnos del phylloxera.

El mal está sens remey, l' insecte no podentse agafar per la fondaria subterranea ahont es precis anar per atacarlo. Lo pre-tengut *ou d' hivern*, qu' existeix ó no, no es pas mes facil d' agafar. L' *ou d' hivern* es una paraula que 'ls naturalistas pronun-

cian per amagar sa ineptitut y sa derrota; però seria perillós pendrer aquesta paraula en sério. L' unich recurs es donchs arrancar la vinya. No 's replantarà potser fins d' aquí cinquanta anys, es á dir, després que per la supressió de l' arbret que 'l nudreix, lo phylloxera haurá mort de mort natural.

La verdadera cuestió es mentres tant saber per quin cultiu 's reemplassará la vinya en lo mitjdia de Fransa.»

Si aquestas son, ni mes ni menos, las paraulas de la senten- cia qu' acaba de publicarse á Fransa en lletras de motllo y que ningú s' atrevirá á combatrer, perque desgraciadament diu la pura veritat, no hem de ser nosaltres sorts á la ruina que podria ocasionar á l' agricultura l' entrada d' aquest *bicho* tan terrible, si per part del govern espanyol no 's procuressin tots los medis per evitarho, redoblant la vigilancia en las fronteras, per las que fou prohibida la entrada de sarments, á instancia del Ins- titut agrícola catalá de Sant Isidro.

FRANCISCO X. TOBELLA.

SECCIÓ DE AGRICULTURA PRÁCTICA.

LOS GRANERS Y 'L MORRUT.

Los graners podém classificals de dos maneras: 1.ª 'ls qu' es- tan en un lloch tancat herméticament ó sian sitjes ó *silos*; 2.ª los qu' están oberts y orejats. Nos decantem pels primers per las rahons qu' aném á exposar: las sitjes (1) son uns depósitos en l' interior d' una pedra, de forma ovalada, ab una sola obertura en la part superior, la cual se tanca ab una pedra plana y rodo-

(1) NOTA DE LA DIRECCIÓN.--En un poble de la provincia de Valencia, nomenat Bur- jassot, tinguerem ocasió d' admirar en l' any 1868 y suposém qu' existeixen encara varias sitjes y una pedra grabada ab la inscripció següent:

D. O. M.

La M. N. F. I. L. ciudad de Valencia
en el año 1773

empezó la obra de estos 41 silos, capaces de 22,270 cahices de trigo y la concluyó de sus fondos, en el año 1786.

Reinando Carlos IV y Maria Luisa de Borbon.

na posanthi fanch pastat en las junturas. També n'hi ha d'altras de sitjes, que son en terrenos argilosos y's revesteixen en la part interior de paret de repbla y morter y ben blanquejadas. Aquets graners tenen la ventatje qu' el morrut no s'hi fica may, per tenir casi sempre una temperatura constatat, puix baixa de la necessaria per avivarar y desenrotllarse lo morrut. Aquet petit insecte perteneix á la familia dels *coleópteros* ó sian *escarabats*; per lo tant es un escarbatet de dos milímetros de llargaria qu' es mideix y reprodueix de la manera següent: té una barriana, diguemho aixís, en la part posterior del cos y fa un foradet en lo rech que té 'l grà de blat y deixa un ou y tapa 'l forat ab una mucositat y va continuant aixís fins qu' ha depositat tots los ous en igual número de grans,

Comensa aquest período en la primavera; als pochs dias, se desenrotlla la larva ó sia un cuch y's va alimentant de tota la sustancia interior deixant la pell: passa al estat de linfa y després al de insecte perfet, y ell sol basta per omplir tot un graner de fills seus; cuant ve l' hivern, se amaga á las escletxas de las parets y fustas, y passa ensopit tota l' estació del fret, y es una verdadera peste pel graner hont se fica un sol d'aquets animals.

Coneixém alguns pagesos que tenen de vendre 'l blat acabant de fer la cullita, perque 'l poch gra qu' hi fican, desapareix per la voracitat d'aquets animals.

Aconsellém donchs, á tots los pagesos que cullen blats que's deixian de graners en las partes superiors ó altas de las casas y 'ls fassian d' una manera molt senzilla y barata.

Se busca un lloch alt, si pot ser argilós millor y aprop de la casa, y que no hi haja humitats, se fá un forat com la boca de un pou y mentres se va enfondint, se va aixamplant y després disminuhint lo diámetro ó amplada, que tinga tot plegat la forma d' una llimona: se revesteix de paret, y si 'l terreno es fort y sech lo mes barato sería revestirlo d' una capa prima de ciment y's fá un tap qu' enmotlli á la boca.

S.

SECCIÓ DE VARIETATS

UN CASAMENT A MONTANYA. (1)

Hi ha un ditxo popular en nostra terra, lo cual diu:

No es ben casat
qui no ha anat á Montserrat.

Perque cada poble te lo seu patró especial, al qui ab tota fe respecta y venera, y acut en tots los casos mes arduos de sa vida. Y, qué mes important, ni de mes trascendencia que 'l matrimoni, pera no anar á demanar ajuda á qui 's creu que pot donarla?

Per aixó en Catalunya es de obligació precisa lo anar á visitar á la «Moreneta Verge», com per son color se la anomena, tant bon punt s' ha fet entrega del cor, mitjansant la benedicció santa, á aquella persona á qui s' ha escullit pera atravessar ab bona amor y pau, los assarosos esculls de la vida.

Hermosa com cap altre es la montanya que alberga la Verge. Posada al mitx de Catalunya, bell sola y aislada; alta que sempre 's confon ab los núvols; irradianthi, desde que surt fins que 's pon, lo nostre sol, hermós y plé de vida; vegetanthi tota mena de plantas, floridas y olorosas sempre, ab una abundó y riquesa tal, que 's pot dir conté la flora de tot Catalunya; trencada; tota plena de altas y punxagudas rocas, talladas á dret fil, estimbadas que li donan raras y caprichosas formas, representa nn conjunt tan fantástich, sorprendent y majestuós que l' ánima hi queda sempre embargada y conmosa.

Desde son cim se descobre tota Catalunya; al lluny, cap al Nort, se vehuen los Pirineus, sempre blanchs de neu que tancan la ratlla de Fransa; al solixent, la mar blavosa, brillant als raigs del sol, y mes enllá las illas Mallorquinas, sempre galanas y hermosas; al mitjdia, las montanyas de Prades y l' alt Montsant, gaira bé confins del Aragó y Valencia, y per ponent la llarga serra del Cadí y montanyas de las duas regaladas Nogueras.

Dintre d' aquell clos s' hi rebull tota la terra catalana; allí, la fértil Cerdanya, sempre gemada y fresca; mes enllá, lo rich Ampurdá, de antigua historia; la plana de Vich, fertil y abundanta; lo petit y encisador Vallés, joya de hermosura; lo grave y productiu Pla de Barcelona; lo gentil Plá del Llobregat, que no te altra comparansa que la de un perpétuo jardí de fruita; la estesa plana del Panadés, ahont la pampolada de sabrós rahim, hi dona cada any abundanta riquesa; mes al lluny lo camp de Tarragona, fort y valent, de sabrosa fruita seca, y de gent tant ardida y sapada, que ben be que mereixen sos habitants lo dictat de

Gent del Camp,
gent del llamp;

(1) A l'amistat que 'ns uneix ab l'autor, debém la publicació del present, que fou dedicat á las bodas del distingit suscriptor siciliá Dr. Joséph Pitré ab la senyoreta donya Francisca Paula Vitrano.

encara mes enllà, lo productiu pla de Urgell ahont los blats s'hi gronxan riallés de tanta abundansa; y la delitosa Conca de Tremp, y totes las altas montanyas de Catalunya, en la que habita un noble valent y enérgich, treballador y plé de fe santa, com pochs n'hi hagi.

Per aixó no es estrany que á la Vergé de Montserrat giri tota ella sa vista, y així per mar com per terra, per patrona la aclami; y no es estrany tampoch, que en certas diadas gaira be en massa tota ella hi acudi. Allí es l'aplech de una sola fe al cor, mes de variats y vistosos trajos y usansas.

Ab sa imatge per senyera travesarem allá en temps vells, mars y mons, y per tot duguerem la victoria; just es, donchs, que á ella nos acullim y á ella confiem lo mes prehuat de nostra vida, la ditxa del amor nostre.

En car llas'us aneu á unir aquest dia, vos amich de l'ànima, é injust seria si no correspongués á vostre afecte invitantvos á venir á veure á nostra Vergé. Encar que no siau catalá, l'amor que portau á las nostras cosas, vos fà de la terra; veniu, donchs, y á vos que sou tan aficionat á la tradició popular, vos ensenyaré desde allí dalt á centas de costums variadas y bonicas de la mateixa.

Avuy, no obstant, una sols'us ne puch contar que de aprop'us toca: per aixó, encara que no mes sigui en esperit, veniu ab mí fins á dalt de la montanya. Que la vostra esposa no'n tingui pas racansa, que si per cas, convidaula també ab nosaltres, y aixís ab l'amor y l'amistat fareu mes bona anada y'us plaurá mes lo que'us conti.

Ja som á dalt: es un matí tot just al trench d'auba, la terra se vesteix de festa y gala. Som al catorze de Abril d'eterna recordansa. Tot es bell y hermós, com lo cor vostre y'l de la vostra estimada, y per tot arreu obra sos pits la terra pera omplir lo mon de riquesa y abundansa; los camps tots ja verdejan; los arbres cada un ab sa mes vistosa flor; los prats sonriuen; los boscos llensan al lluny sa fragancia; la aucellada se remou inquieta y joganera fent sentir sos gays cantichs; fins l'aucellet de Deu (1), la aureneta vé á dirnos «ja som á la primavera.»

En mitj tanta hermosura, ¿no veyeu allá al lluny que tot just s'ovira, una grossa y espayosa casa, ab bons conreus per totes bandes, y los boscos y vinyats que ufanosos la revoltan? Tan dematí com es y no obstant, tot es en ella mohiment y gatzara y broma com may s'hagi vista.

¿Voleu que siguem curiosos y preguntem á algú la causa? Femho y ab to de sorpresa nos contestarán com si's tractés de cosa ben sapiguda: — Ay! áy! que no ho saben, es que casém la filla.

—Vostra filla la Marieta, y ¿ab quí?

—Ab un hereu de montanya. Ahí vespre ja van arribar sos mossos capitanejats per lo *Fadrí major*, lo cavale de la casa, á fí de estar tot preparat per eixa matinada.

—¿Y la noya n'es contenta?

—Si ho está? Ademes que es la voluntat de sos pares; mes ells dos s'estiman ab tota la seva ànima.—¿Si la haguessiu vista ahí cuan aquells

---

(1) Diu la tradició, que volent lo diable vencer sempre á Nostre Senyor, luego que eix fou nat veyentlo tant petit, sen aná á desafiarlo y li proposá quin dels dos faria un aucell mes bonich; Jesús vá acceptarho y ab un esfors de la sua voluntat llensá al mon una aureneta, aucell sempre de joya, y lo dimoni, després de molt fer va crear la rata pinyada, que sols surt de nit, y que es lleig y asquerós com cap altre.

van arribar, ab quina joya al ensemps que cortesía los vá aná repartint á cada un d'ells lo mocador de pita de gala ntejadora usansa y los hi feu present de las gallinas pera donar be lo pes als garrots ab que estrevar avuy en los matxos las caixas de sa roba! Despres ab tota la fadrinalla y amigas de la núvia, que vingueren a despedirse d'ella, s'armá un ball que no se com avuy encara poden llevars... Mes quietút que la veig que baixa.

Efectivament, mireu, y obrint lo cancell que dona pas á la entrada veureu apareixe á la hermosa joveneta, de porpradas galtas y ulls encesos, gentil y bella així en lo parlar com en la mirada, un xich ruborosa y conmoguda y tan encisadora y galana, que ulls que la miran catius ja son d'ella: va ab mangots de seda, llarchs per damunt del colse, de grossa sibella argentada, sabateta ensibellada, també de plata, un reliquiari al pit, que es prenda, y de llás las arrecadas, que ab sos virolats colors, fins al sol reptan.

¡Veyeu! Lo *Fadri major*, que es qui la ha de conduhir á la nova casa, la surt á rebre: despres ab tó pausat van baixant la escala sos pares, éll ab lo magestuós gambeto y airosa barretina, vermella com la grana, y ella ab son mocador de crespó y vestit de seda; lo *Fadri major*, los fá també lo seu compliment. y tots junts ixen al defora, ahont tota la comitiva espera.

A l'un cantó hi ha 'ls matxos tots enflocats y ab guarnicions novas, carregats ja ab las caixas, dot de la noya, de antigua fusta y trevall rich de prehuadas motlluras; los traginers al seu costat entrecreuat lo mocador, present de la núvia, per damunt de la espatlla; al altre los destralers y escopeters cada hu ab sa respectiu arma, movent crits y broma, com á gent jove pertoca; al mitj, lo matxo de la núvia ab lo clavatejat silló de domás vermell, bon respatlér y banqueteta, després los del *Fadri major* y pares, y tot arreu, la quitxalla y mossos de la casa, movéntse de un cantó al altre, que tot ho animan, y entre ells las aplegadoras de la Mare de Deu, cubertas ab la mantellina blanca, ab forsa ramells de flors per donar á la núvia.

Al eixir eixa fora, tothom calla, un crit de joya ressona per totas las ánimas. Lo *Fadri major* posa un genóll á terra, y la noya, apoyantse en l'altre, d'un brinco puja á dalt del matxo: una forta y plegada descarga saluda á la gent caballera, los bailets, tiran sas gorras en l'ayre y lo *Fadri major*, trayent una lliga cama de seda ab sibella de plata, la posa galanament á la festejada novia (1).

Las administradoras de la Mare de Deu, s'hi acostan llavoras y la omplan de flors; que 'l *Fadri major* paga á bon preu; mentres tant montan los pares, los trajiners estreban be las caixas, comensan los comiats que son tendres y afectuosos, y cuan está tot llest y arreglat y cada hu á lo seu puesto, se posa en marcha la comitiva, en mitj del avalot dels baylets, dels crits de las pobres gallinas, lligadas als matxos, víctimas predestinadas d'aquella festa; del goig de tothom que 's desfá en enhorabonas y del tiroteix dels escopetaires.

(1) L'ús de la lliga cama es una hermosa alegoría de la subjecció en que la núvia entra de son espós. Per aixó es lo *Fadri major*, es á dir, lo representant d'eix, qui la posa, no á dins de la casa, sino quan la noya, ja es á dalt del matxo, ó sia, dintre de la comitiva que aquell comanda.

Al devant hi van los destralers, armats tots ab sa eyna d' aflat tall, pera netejár lo camí dels tronchs, brosta y arbres que lo jovent dels pobles vehins hauran posat en lo camí pera destorbar lo pas de la comitiva; despres segueix lo *Fadrí major*, montat en ben guarnida cavalcadura, com á cap de colla; al seu detras va la núvia ab tota majestát y sencillesa y dos mossos, un per banda, per aguantarli lo bridó del matxo; segueixen los pares á cavall també, ab sos criats de peu; despres las caixas de la núvia ab sos respectius traginers sempre decidors y alegres, y per fí lo servey y mossos, tirant tot arreu los confits á dojo.

Los galejadors se posan per banda tirant sempre, movent un soroll que tot ho anima, y avisant als dels pobles vehins que ixen també ab sos escopeters á pendre part en la alegria; lo mateix que las aplegadoras de la Mare de Deu, que van á regalar flors á la donzella, á costas del germá del nuvi.

Aixís, atravesant torrenceras y boscos, tenint de fer sovint, los destralers sa feyna; en mitj del burgit de la canalla, alegre de tants confits com li tiran; galejada per tothom, y honrada la núvia, es portada com reyna y senyora cap al poble ahont per sempre mes tiudrá sa casa. Allí, al peu de la Iglesia, lo nuvi la espera ab tota sa parentela; los escopeters del poble se donan la ma ab los que arriban, y tots junts deixan anar al ayre una atronadora descarga que tot ho aixorda. Lo *Fadrí major* baixa de cavall, y rebent en sos brassos á la núvia la descavalca. L' hereu li fa la benvinguda, y ella, entremitj de pare y mare, dirigits pel *Fadrí major* se 'n entra á la Iglesia, lo mateix que l' hereu y sa comitiva, y lo ministre de Deu uneix á tan gentil parella en llas de felicitat eterna. (1).

Contár ara l' esplendit dinar que despres se dona; la entrega de las claus per l' hereu á la nova mestressa de la casa; las ballas que 's fan; la broma que tot lo dia regna, seria abusar massa de vostra benevolensa. Vulla lo Senyor que la alegria y goig que tal festa respira, sia perenne tresor en tota la vida vostra.

Y, si així com avuy, sols en esperit, haveu estat en nostra montanya, vuleu algun dia en realitat petjarla, jo 'us invito de cor pera que vingau vos y la vostra esposa, y vos jur que gosareu be allí dalt, veyentvos tan aprop de la estrellada volta, en mitj del balsamich aroma de tan rica y variada planta, y de la fresca y pura alenada del bon aire que allí 's respira; en mitj d' aquella naturalesa prepotent y esgarrifosa y d' aquella estensió y hermosura de terreno.

Llavoras, podreu dir, com nosaltres;

So ben casát

perque he anat á Montserrat.

Y, si desitjeu saber festas y costums populars nostras, desde allí dalt; de tots voltants, 'us ne podré anár dient, aixís del camp Tarragoní com de la Cerdanya, del pla d' Urgell com de la costa Catalana.

Mentres tant, siau ditxós y rebéu la mes coral enhorabona de qui ja sabeu que ab tot bon cort vos estima.

FRANCISCO MASPONS Y LABRÓS.

Barcelona 14 de Abril de 1877.

(1) Debem la relació d' aquesta hermosa costum ó festa á nostre amich D. Joséph de Argullól y Serra.

NOTICIAS AGRÍCOLAS

UNA ACLARACIÓ A «LAS PROVINCIAS» DE VALENCIA.—Ahont se vulla que se veji lo merit de la invenció, del perfeccionament, del treball sempre nos complaurem en ferho constar y presentarho á la consideració dels demes com exemple digne d' imitació. Aquesta es sempre una de las missions de la prempsa y aixis se cumpleix lo principi que diu donar á cada hu lo que de dret li pertany. May hem tingut la flaqueza d' ápropiarnos lo que no sigui nostre y per aixó hem llegit ab sentiment que nostre colega «Las Provincias» que's publica en Valencia, en son número corresponent al 9 de maig, al donar compte de tenir ja col·locats en l' Exposició vinícola de Madrid la colecció de cuadros pintats al oli que representan aprop de cent varietats de ceps cultivadas en aquell pais, se permet estampar per conclusió: «y encara tenim lo major gust en »anyadirhi que Catalunya, coneixent tota l' importancia que te lo treball comensat per l' Económica Valenciana, *le secunda* en sos estudis »enològichs, com lo demostra una petita colecció de 13 cuadros, representant altrás tantas varietats de cep, qu' ha presentat en la Exposició. »Los cuadros catalans estan magistralment fets, y es de desitjar que las »demes comarcas de la Península en las que's cultiva lo cep, continuen »ló exemple donat per las d' aquesta costa mediterranea, y cada una, »dintre de son circuit, comensi lo treball iniciat en Valencia, y seguit per »sa germana Catalunya.»

Molt, nos alhaga com catalans que «Las Provincias» colloquin als cuadros deguts al pinsell de D. Francesch Mirabent en lo just lloch que 'ls respon, puig son mérit rellevant es incuestionable; y tindrem una viva satisfacció de poguer dir lo mateix dels cuadros valencians lo dia que tinguem lo gust d' examinals, aixis com desde luego felicitem á aquesta provincia verdaderament germana per los estudis enològichs que ha fet, que sens duple honran á las corporacions y particulars qu' han pres á son carrech tan beneficiós treball; pero hagueram desitjat que lo esperit de provincia no conduís á dit periodich á vestir á la seva ab plomas agenas, pues desde que Rojas Clemente publicá lo unich treball que existeix, lo cual se refereix á las provincias andalnsas, no tenim noticia que ningu emprengués aquest estudi avans de lo Institut agricól catalá de S. Isidro, cual institució comensá per celebrar en setembre de 1871 una Exposició de raims, principalment de las provincias catalanas, á la cual comparegueren 713 mostrás, y en la que estigueren ja exposats la major part dels cuadros al oli de lo referit Sr. Mirabent, y alguns altres encara que no de tant mérit. Y es tant cert que Valencia no se anticipá á Catalunya que tal volta la noticia de la Exposició referida determinaria á Valencia á seguir son exemple, puig avans de aqueixa época res recordem haber llegit sobre traballs d' aquesta clase y si tenim present que alguns anys despres en 1874 si mal no recordem, Valencia demaná á Catalunya los resultats que obtingué en dita Exposició de 1871 pera tenils presents al comensar traballs semblants en las sevas comarcas: traballs que probablement han donat per terminats y que lo Institut va suspendre per causas que no son de la nostra incumbencia.

Quedi donchs en son lloch lo que á cada hu li pertany; nosaltres nos

vanagloriem del zel que demostra sempre Valencia per avançar en lo foment del país, puig per nostra prenem l' honra merescuda de nostra germana, sens desdenyarnos de seguirla cúan ella marxi al devan; pero sápigam «Las Provincias» lo que Catalunya fa y no olvidi que los parents d' ensá no surtiren may lo dia de festa engalanats ab los adornos dels bons parents d' enllá.

Dispensins «Las Provincias» la agror que pugui trovar en est solt pregantli que esmeni aquesta inecsacitut comesa de segur per distracció.

LA PATATA EARLY-ROSE.—L' *Early-rose* es una patata qu' ha mogut molt soroll á l' entrada en lo mon hortícola. No dona pas menos de dos cullitas 'l any. Sembrada en febrer sobre un terreno ben afemat, l' *early-rose* se recull en maig, y sembrada de nou á fi de maig ó á principis de juny, pot ser arrancada á la tardor. Los agricultors que la preconisan afirman haber obtingut l' enorme cantitat de 40,000 kilograms per hectarea, y entre 'ls tuberculs un gran número han arribat á tenir un pes de 500 grams. Aquesta nova varietat de patata exigeix un terreno molt carregat de *fem vell* ó ben pudrit, y al mateix temps que 's deposita en lo clot un tros de tubercul, es precis anyadirhi un grapat de cendras de vegetals.

L' ETERISACIÓ DE LAS PLANTAS.—Los vegetals, lo mateix que 'ls animals, son susceptibles de ser eterisats. Las esperiencias de M. Claude Bernard no deixan cap dupte baix aquest punt de vista. Després qu' está demostrat que l' eterisació actua finalment sobre tots los teixits dels animals, y en ultim lloch, sobre 'l sistema nerviós central, si las plantas tenen teixits, l' eterisació deu igualment actuar sobre d' ellas. M. Claude Bernard ha fet constar, en efecte, qu' en las plantas la germinació 's detura baix l' influencia del éter.

M. Claude Bernard introduheix en dos tubos de vidre, comunicant l' un ab l' altre, llevar de creixems, que, com se sab, grilla d' un dia per altre, y en un de aquets tubos ó canonets s' hi tira éter.

Llavors en l' altre tubo la germinació ó grill se deté, però no definitivament, perque si 's retira l' éter la germinació repren. La llevar no s' ha pas mort, sino solament adormit: ha sufert, no la mort, sino una simple anestesia.

Aquet fet no s' observa pas solament sobre las plantas; s' esten á tot lo qu' es viu, als ferments mateixos ó llevats, aixis com també á las plantas. Aixis lo llevat de cervesa, en contacte durant vint y quatre horas, ab l' éter, s' anestesia ó adorm, perque, lo mateix que la planta, repren las sevas propietats desde 'l moment qu' acaba l' eterisació.

En sas esperiencias relativas á la influencia del oxígeno sobre tot lo que viu, M. Pau-Bert matava lo llevat de la cervesa; M. Claude Bernard se contenta ab adormirlo.

Imprenta de «La Renaixensa», Porta-ferrissa, 18, baixos.

GABELLA DE GINESTA Y DE PI

N' hi ha per vendre: de 1.500 á 2.000 cargas de la primera y de 2.000 á 2.500 de la segona á casa Montmany del Papiol, aixis com també *Plátanos y acacias pera passeig*, y *moreras* pera l' alimentació dels cuchs de seda. Tot de forsa superior, de bona mena y á bon preu.

Informará l' amo de l' hisenda de casa Montmany del Papiol, duenyo del establiment de vins anomenat «La Llegítima.»—Plassa de Catalunya, Café de Pelayo.—Barcelona.

GRAN CANTITAT

DE

FOSFAT DE CALS

procedent d' una fàbrica de productos animals ó sigan *desperdicis d' ossos* y *banyas* en estat de ser aplicat immediatament á las plantas com *adob* y un preu molt acomodat. *Informarán* en lo carrer del Càrme, número 41, pi 2.º, 1.ª porta.—Barcelona.

MAGATZEM DE PAPER

DE

JOAN POCH

PLASSA DE LA LLANA, NÚMERO 19.

Depósit de paper y cartró de tota mena; estampas, cromos, decalcomanias, y tots los articles corresponents á la fabricació de capsas de luxe.

Paper, carpetas y plomas per escriure, á un preu sumament baix.

Venda en gros y á la menuda.

L' ART DEL PAGÈS

Aquesta publicació quincenal, qu'està dedicada exclusivament á la propaganda dels coneixements agrícolas entre la classe pagesa; rebrá de tothom, aquells escrits que tendescan al mateix fi, ja sigan manuscrits é inédits, ja impresos, dels que donará compte, sempre que l' índole del periódich ho permetia: insertant los primers, fent lo judici crítich é imparcial dels segons, als que anunciará *gratis* dos vegadas consecutivas y á la meytat del preu establert las altres, si l' autor tingués á bé continuar anunciantlas.

Sent los *anuncis* l' únich medi de donarnos á coneixer mútuament nostres productos intelectuals y materials, aquesta direcció ha cregut del cas posarho al preu mes baix possible y admetrer tots aquells que directa ó indirectament cápigan dins las nostras masías ó ixcan d' ellas, á fi y efecte, de que moltes voltas no tingam que subjectarnos á un comprador ó venedor determinat, evitant d' aquesta manera 'ls perjudicis de molta consideració, qu' á vegadas sofreixen alguns géneros ó bestiaris que d' altre modo ningú sab qu' estigan posats en venda.

PREUS DELS ANUNCIS

Als subscriptors. . . 20 rals per plana, 12 mitja y 8 un cuart.

Als no subscriptors. 50 id. id. 18 id. 12 id.

NOTA. Per mitx any se fa una tercera part de rebaixa y per un any una meytat.